

سریع ترین دونده جهان

نخستین یوزپلنگها حدود چهار تا پنج میلیون سال پیش روی زمین پدیدار شدند. قدیمی ترین سنگواره یوزپلنگ در آمریکای شمالی کشف شده است. یوزپلنگها زمانی در سراسر آمریکای شمالی، اروپا، آفریقا و آسیا پراکنده بودند. اما در پایان دوره یخبندان، در حدود ۱۰ هزار سال پیش، تغییرات اقلیمی شدیدی روی داد و بسیاری از آنها را از بین برد. امروزه تعداد اندکی یوزپلنگ باقی مانده اند که به طور طبیعی فقط در آفریقا (زیرگونه آفریقایی) و در ایران (زیرگونه ایرانی یوزپلنگ آسیایی) زندگی می کنند.

نام علمی

نام علمی زیرگونه ایرانی یوزپلنگ آسیایی، «Acinonyx jubatus venaticus» است.

عینک آفتابی

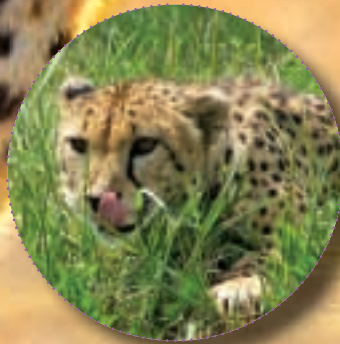
نوارهای اشکی از بازتاب نور جلوگیری می کنند و باعث افزایش دقت دید این حیوان می شوند. در واقع، نوار اشکی عینک آفتابی یوزپلنگهاست.

قهرمان سرعت و شتاب

یوزپلنگ سریع ترین دونده جهان است. شکارچی است و هنگام شکار، نخست به آن نزدیک می شود و سپس با سرعت حدود ۸۰ کیلومتر در ساعت شروع به دویدن به دنبال آن می کند. طول هر یک از گامهای آن در این لحظه به هفت متر می رسد. یوزپلنگ می تواند شکار خود را تا ۵۰۰ متر تعقیب کند و در این مدت، سرعت خود را به حدود ۱۱۰ کیلومتر در ساعت برساند.

غذا

از پستان دارانی مانند بز و گل، قوچ و میش، آهو، جبیر و خرگوش تغذیه می کند.

اندازه بدن

طول سر و تنه ۱۴۰ تا ۱۵۰ سانتی متر،
طول دم ۶۰ تا ۸۰ سانتی متر، بلندی ۶۷ تا
۹۴ سانتی متر، و وزن یوزپلنگ بین ۲۰ تا
۷۰ کیلوگرم است.

جانور اهلی

از حدود ۵۰۰۰ سال پیش، آدمی از یوزپلنگ در شکار
استفاده می کرده است. در گذشته این جانور را تربیت
می کردند و آن را برای کمک به شکار کردن، بر اسب
می نشاندند و با خود همراه می بردند. بنابراین، یوزپلنگ
خیلی زود اهلی می شود و با آدمی خو می گیرد، اما معمولاً
در اسارات زادآوری نمی کند.

علت کاهش

یکی از مهم ترین علتهای کاهش تعداد
یوزپلنگهای جهان، خرابی زیستگاهها و
کاهش جانورانی است که غذای آنها را
تشکیل می دهند. امروزه یکی از علتهای
مهم کاهش تعداد، تصادف با وسایل نقلیه
در جادهها و شکار از سوی سگهای گله و
نیز پلنگ است.

پراکندگی در ایران

در ایران فقط حدود ۱۰۰ یوزپلنگ وجود
دارد. این تعداد بیشتر در منطقه ای از بمپور
(بلوچستان) تا طبس (خراسان)، پارک
ملی گلستان، خوش ییلاق، پارک ملی
توران، پارک ملی کویر (سمنان)، نفت شهر
(کرمانشاه)، منطقه موته (اصفهان)، یزد،
پارک ملی خبر و روچون و راور (کرمان)،
حاجی آباد (هرمزگان) و منطقه بهرام گور
(فارس) زندگی می کنند.

پلنگ یا یوزپلنگ

جثه پلنگ بزرگ تر از یوزپلنگ است.
خالهای روی بدن یوزپلنگ توپر، در حالی
که خالهای روی بدن پلنگ درشت و
توخالی اند. مهم تر از همه، صورت این دو
تفاوتهای چشم گیری دارند: نوار سیاه رنگی
به نام «نوار اشکی» از گوشه داخلی چشم
یوزپلنگ تا گوشه دهان آن کشیده شده
است. یوزپلنگ مهاجم نیست و معمولاً به
آدمی حمله نمی کند.

سازگاری برای دویدن

سوراخهای بینی گشاده به تنفس هوای
بیشتر، و شش، قلب کبد و غدههای فوق
کلیوی بزرگ، به دادن حرکتهای سریع به
بدن کمک می کنند. ستون مهرهها مانند
فنر، حرکت پاها را هنگام دویدن تقویت
می کند. پینههای محکم کف پاها، قابلیت
چرخش سریع را به این جانور می دهند.